



# Sitä lehteä en unohda koskaan

©Western/Dell



The Green Monkey.

## P. A. Manninen

Vasta sen jälkeen, kun *Comic Book Artist* -lehti oli vuonna 2002 julkaissut teemanumeron Gold key -yhtiöstä, ymmärsin kuinka suuri merkitys tuolla nykyään jo melkein unohdetulla sarjakuvakustantajalla oli ollut koko Suomen kulttuurille.

Carl Barksin Aku Ankkaa on tietenkin vaikea nähdä muuna kuin yhtenä suomalaisen kulttuurin tukipilarina, mutta muutkin Gold Key -sarjakuvat ovat jättäneet meihin jälkensä.

Tarzan-lehti koostui Gold key -sarjoista vuosien 1964 ja 1972 välillä, eikä parempaa näyteikkunaa perinteisiin amerikkalaisiin piirrostyyleihin voi kuvitella. Russ Manning, Jesse Marsh ja Paul Norris edustivat toisistaan radikaalisti poikkeavia graafisia tyylejä, mutta he kaikki kelpaavat esimerkeiksi ihailtavan selkeästä sarjakuvakerronnasta.

Silloin kun science fiction oli Suomessa vielä erittäin heikosti tunnettu ilmiö, täyttivät Gold Key -suomennokset ammottavaa SF-aukkoamme. Dan Spieglen piirtämä Avaruusperhe Robinsonit, Russ Manningin Markos (alkujaan Magnus) ja piirroksiltaan kylläkin yleensä aivan luvat-

toman löysä Star Trek -lehti lämmittivät alan harrastajien sydämiä tuon synkeän ajan keskellä.

Gold Keyn takana ollut Western Publishing oli konservatiivinen yhtiö, mutta tällä pysähtyneisyydellä oli yllättäen joitakin hyviäkin vaikutuksia. Piirtäjiltä vaadittiin pitävyyttä selkeisiin ruutujakoihin ja tämän vuoksi yhtiön julkaisut pysyivät ainakin helppolukuisina. Kun Westernin palkkalistoille oli kerran päässyt, käsikirjoittajat ja piirtäjät pidettiin täydytöistettyinä ilman mitään epäherasmiesmäistä nuoleskelua.

Gold Key -tuotanto oli aina valmis hyp-



The Serum.

päämään mukaan uusien tv-sarjojen oheistuotantomyllyyn siinä uskossa, että koska tahansa iskettäisiin todelliseen kulta-suoneen. Tämä taloudellisista lähtökohdistaan ponnistava kokeilunhalu johti mm. siihen, että Gold Key -merkin alla nähtiin myös kauhusarjakuvia. The Twilight Zone -tv-sarjan sarjakuvaversiossa ei voinut rakentaa jännitystä ja yllätyksiä sellaisella hartaudella kuin sarjan jaksoissa, mutta muutamien vanhojen kauhusarjakuvapiirtäjien (esim. Joe Orlando ja Reed Crandall) saaminen mukaan auttoi kyllä hieman. Myös 1960-luvulla tv-kauhusarjan juontajana toiminut kauhu-ikoni Boris Karloff sai oman sarjakuvalehtensä ja kenties oimuisimman tuotemerkkisynnergian kautta ”tosia” kummitusjuttuja julkaistiin Ripley’s Believe it or Not -otsikon alla.

Vaikka Gold Keyn kauhusarjakuvia ei suomennettu, niitä oli täällä ilmeisestikin saatavilla, ainakin Mystery Comics Digest -pokkareina. Tätä pokkarisarjaa julkaistiin harvakseltaan, mutta ainakin muutamat ihmiset jaksoivat jäljittää sitä niistä muutamista kioskeista, joissa kummallisempaa kamaa myytiin. Olen itse löytänyt näitä julkaisuja tampereleisistä divareista monta kertaa, yleensä useamman numeron kerrallaan.

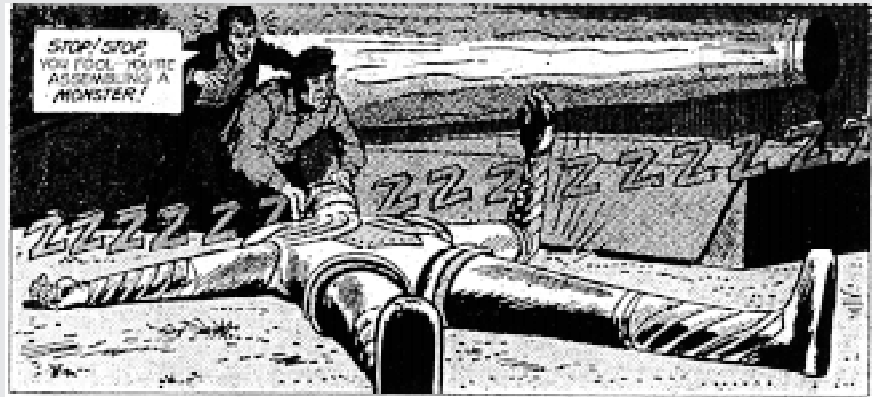
Mystery Comics Digestejä julkaistiin sekä Twilight Zone, Boris Karloff's Tales of Mystery että Ripley's Believe it or Not -otsikoilla, mutta pokkarilehden kaikissa numeroissa oli myös sarjakuvia Gold Keyn muistakin kauhulehdistä. Painotekniikka oli tyypillistä vanhaa amerikkalaista sarjakuvalehtitasoa. Värit osuivat minne sattuivat ja paperi oli jo alkujaankin kellertävää. Sivujen raju pienentäminenkin ei tehnyt hyvää piirrosjäljen toistumiselle.

Suomessa ei kuitenkaan ollut 1970-luvulla pahasti valinnanvaraa englanninkielisten kauhutarjakuvalehtien suhteen. Mystery Comics Digestiä luettiin, kun muutaakaan ei ollut. Ja kun muutaakaan ei ollut, vastaan tulleita Mystery Comics Digestejä rakastettiin. Tästä syystä numero 11 vuodelta 1973 on minulle erityisen läheinen. Sain hiukan nuhjaantuneen kappaleen käsiini suhteellisen uutena.

Numero 11 on itse asiassa mainio esimerkki Gold Keyn kauhutarinoiden tyylistä. Mitään todella kauheaa ei tietenkään voida näyttää, ja yleensä käsikirjoittajien sekä piirtäjien ratkaisu tähän ongelmaan on homman heittäminen läskiksi.

Reed Crandallin ylevän piirrostylein käyttäminen tarinaan "The Building That Came to Life" on jo itsessään hölmöä, mutta kyseisen talon piirtäminen siten, että sillä selvästi on nenä, suu ja silmät, nostaa hölmöyden aivan uskomattomiin korkeuksiin. Lopussa talon ylpeä omistaja saa selville, että hänen esi-isänsä olikin huijannut koko maa-alueen intiaaneilta. Talo tekee itsemurhan ja vie omistajansa mukanaan. Lopetus on itse asiassa kiitettävän radikaali.

Alex Tothin piirtämä "The Monster Kits" lainaa alkunsa Invasion of the Body Snatchers -elokuvasta ja soveltaa loppuratkaisun H. G. Wellsin Maailmojen sodas-

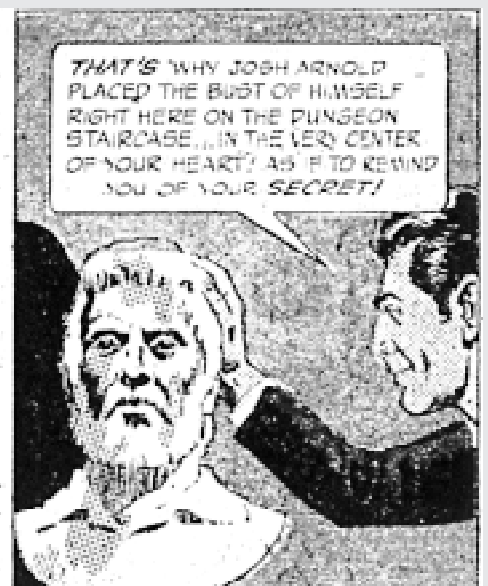
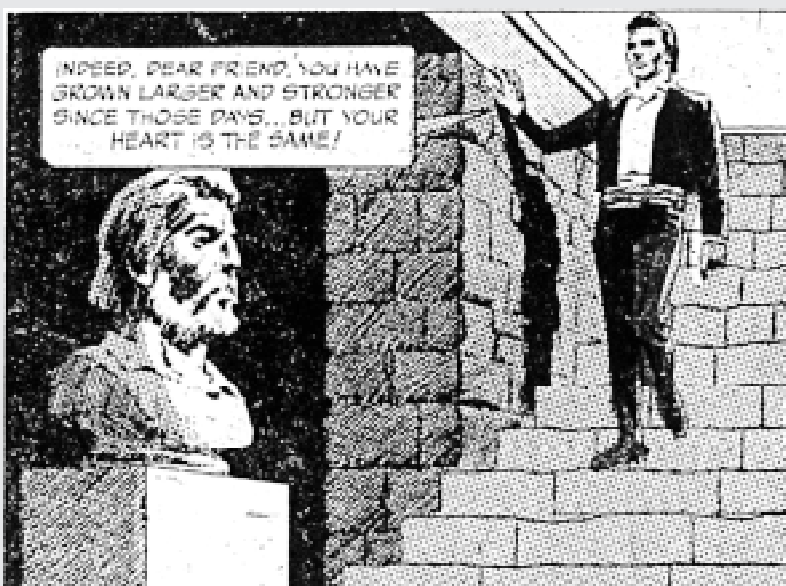


The Monster Kits.

ta, mutta plekistetyt piirrokset pystyvät sentään luomaan kertomukseen ihan oikeaa jännitystä. Kauhusta ei ole tietoaakaan, sillä pökölömäisesti marssiva robottiarmeija näyttää joukolta tönkköjä peltiukkeleita, huolimatta piirrosten tyylikkydestä.

Pönttöjen kertomusten joukossa on kuitenkin myös jäntevästi kerrottuja sarjakuvia, jotka tuntuvat omalla pienellä tavallaan pintaansa syvemmiltä. Dan Spieglen piirtämä "The Serum" kertoo ei-nyt-ihan hullusta tiedemiehestä, joka ottaa keksimäänsä seerumia, jonka pitäisi pidentää elämää. Aine toimiikin, mutta se myös hi-

dastaa päähenkilön elintoimintoja niin paljon, että hän ei enää kykene ymmärtämään elinympäristönsä tapahtumia. Symbolinen kertomus pysähtyneisyyden ajan kulttuurin murroksesta? Taiteilija, jota en piirrosjäljen perusteella pysty tunnistamaan, kuvittaa ihan mukavalla keskietien tyyllillä tarinan "The Green Monkey", jossa (kuten tavallista) kulttiesineen varastaja saa osakseen kirouksen. Tässä tapauksessa se ilmenee siten, että päähenkilö saa selkensä päälle istumaan vain hänen itsensä nähtävissä olevan vihreän apinan, joka painaa aivan hirveästi. Lievästi naamioitu huume-sarjakuva?



The Building That Came to Life.